

POLITIKA BOJA PROTI PODVODOM¹

Úvod

Úrad vlády Slovenskej republiky ako sprostredkovateľský orgán (SO) pre Program Slovensko 2021-2027 (ďalej len „ÚV SR“ alebo „SO“) sa zaväzuje zachovávať vysoké právne, etické a morálne štandardy, dodržiavať zásady integrity, objektivity a čestnosti a vďaka spôsobu, akým vykonáva svoju činnosť, chce byť vnímaný ako **subjekt, ktorý bojuje proti podvodom a korupcii**. Tento záväzok musí byť spoločný pre všetkých zamestnancov.

Cieľom tejto politiky je podporovať kultúru, ktorá odrádza od podvodnej činnosti a uľahčiť prevenciu a odhaľovanie podvodov, ako aj tvorbu postupov, ktoré pomôžu pri vyšetrowaní podvodov a súvisiacich trestných činov a ktoré zabezpečia, že sa takéto prípady budú riešiť včas a vhodným spôsobom.

ÚV SR má zároveň zavedený a certifikovaný systém manažérstva proti korupcii v súlade s požiadavkami normy STN ISO 37001:2016, ktorý je platný pre všetky činnosti vykonávané ÚV SR a predstavuje záruku, že ÚV SR podniká primerané a efektívne kroky na zabránenie korupcii a inej protispoločenskej činnosti.

Za týmto účelom boli v podmienkach SO zavedené postupy na **oznamovanie podvodov vrátane situácií, pri ktorých dochádza ku konfliktu záujmov**.

Pojem **podvod** sa bežne používa na opísanie širokej škály prehreškov vrátane krádeže, korupcie, sprenevery, podplácania, falšovania, skresľovania skutočností, kolúzie, prania špinavých peňazí a zatajovania podstatných skutočností. Často sa s ním spája podvodné konanie s cieľom získať osobný prospech, prospech osoby blízkej alebo tretej strany, alebo zapríčiniť stratu pre iných - **úmysel je kľúčovým prvkom, ktorý odlišuje podvody od nezrovnalostí**. Podvod nemá len potenciálny finančný dopad, ale môže spôsobiť poškodenie dobrej povesti organizácie zodpovednej za efektívne a účinné riadenie finančných prostriedkov. Tento aspekt je mimoriadne dôležitý pre organizácie verejnej správy, ktoré sú zodpovedné za riadenie fondov EÚ.

Korupcia je zneužitie právomoci alebo postavenia vo vlastný prospech alebo v prospech iných strán.²

Ku **konfliktu záujmov** dochádza vtedy, keď je ohrozený nestranný a objektívny výkon úradných funkcií z dôvodov týkajúcich sa rodiny, citového života, politickej alebo národnostnej príslušnosti, ekonomického záujmu alebo akéhokoľvek iného spoločného záujmu napríklad so žiadateľom o prostriedky z fondov Európskej únie alebo s ich prijímateľom.

¹ Vyhlásenie o politike boja proti podvodom, spolu s postupmi na primerané hodnotenie rizík podvodov a zavedenie účinných a primeraných opatrení na boj proti podvodom prostredníctvom akčného plánu (v prípade, že čisté riziko po zohľadnení opatrení je významné alebo kritické), predstavujú kľúčové súčasti programu alebo stratégie sprostredkovateľského orgánu na boj proti podvodom.

² Články 15 až 19 Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (434/2006 Z. z.). (https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf)

Zodpovednosti

- V rámci SO bola celková zodpovednosť za riadenie rizika podvodu a korupcie delegovaná na oddelenie auditu, kontroly, nezrovnalostí a vykazovania, ktoré v súčinnosti s ostatnými odborními sekcie európskych programov nesie zodpovednosť za:
 - Vykonávanie pravidelného preskúmania a vyhodnocovania rizík podvodov v spolupráci s tímom vykonávajúcim hodnotenie rizík (Pracovná skupina pre riadenie rizík);
 - Vytvorenie účinnej politiky boja proti podvodom a riešenia podvodov;
 - Zabezpečenie informovanosti zamestnancov o podvodoch a vzdelávanie zamestnancov v spolupráci s organizačným odborom;Zabezpečenie, aby SO bezodkladne nahlasoval prípady podozrenia z podvodu príslušným vyšetrovacím orgánom v spolupráci s organizačným odborom;
- Na úrovni SO je zriadená pracovná skupina pre riadenie rizík za účelom identifikovania potenciálnych rizík vrátane rizík podvodu, minimalizovania pravdepodobnosti ich vzniku alebo zníženia ich dopadu. Pracovná skupina je zložená zo všetkých organizačných útvarov sekcie európskych programov na ÚV SR, pričom ju vedie zástupca oddelenia auditu, kontroly, nezrovnalostí a vykazovania. Pracovná skupina je zodpovedná najmä za identifikáciu rizík, ich analýzu a hodnotenie, definovanie existujúcich kontrolných mechanizmov, navrhovanie opatrení a termínov na ich prijatie, monitorovanie rizík a prijatých opatrení a posúdenie rizík v prípade zásadných zmien riadiacich a kontrolných systémov SO.
- Manažéri jednotlivých procesov (vedúci zamestnanci) v rámci SO sú zodpovední za každodenné riadenie rizík podvodov a akčných plánov³ tak, ako je uvedené v hodnotení rizík podvodov a najmä za:
 - zabezpečenie existencie primeraného systému vnútornej kontroly a prijímania nápravných opatrení;
 - sledovanie výskytu indikátorov podvodu (tzv. červených vlajok), ktoré upozorňujú na možnú podvodnú aktivitu, a reagovanie na ne⁴;
 - bezodkladné nahlasovanie prípadov podozrenia z podvodu príslušným vyšetrovacím orgánom;
 - vymáhanie protiprávne použitých finančných prostriedkov v prípade potvrdenia podvodného konania;
 - predchádzanie podvodom a ich odhaľovanie;
 - prijímanie nápravných opatrení vrátane prípadných administratívnych sankcií, ak sú potrebné.

Oznamovanie podozrení z nezrovnalostí, trestných činov, korupcie a podvodov

SO má zavedené nasledujúce postupy pre nahlasovanie:

- nahlasovanie potenciálnych rizík vrátane podozrení z podvodu a nezákonného konania na e-mailovú adresu: podozrenia.mrk@vlada.gov.sk
- Nahlasovanie podvodného alebo korupčného správania na e-mailovú adresu: podozrenia.mrk@vlada.gov.sk

³ V prípade, ak čisté riziko po zohľadnení opatrení je významné alebo kritické

⁴ Zoznamy všetkých potenciálnych indikátorov podvodu sú uvedené v prílohách Usmernenia o ukazovateľoch podvodu pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond, dostupný na https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/information/publications/cocof-guidancedocuments/2009/information-note-on-fraud-indicators-for-erdf-esf-and-cf.

- oznámenie o protispoločenskej činnosti môže zamestnanec SO podať v písomnej forme na adresu zodpovednej osoby⁵ alebo v elektronickej forme na adresu oznamovatel@vlada.gov.sk⁶. Zodpovedná osoba, zamestnávateľ a zamestnanci sú povinní zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa a o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri preverovaní oznámenia⁷.
- nahlasovanie podozrení z trestných činov (najmä podozrení z podvodu v zmysle Dohovoru⁸ alebo inej nezákonnej činnosti, s dopadom na finančné prostriedky EÚ a SR na e-mailovú adresu infoirq@minv.sk zriadenú NAKA Prezídia policajného zboru, pracovisko Národná protikorupčná jednotka;
- nahlasovanie podozrení z nezrovnalostí pri čerpaní finančných prostriedkov EÚ na e-mailovú adresu zriadenú Úradom vlády SR - nezrovnalosti@vlada.gov.sk (potrebné náležitosti zasielaného podnetu sú uvedené na webovom sídle <https://www.olaf.vlada.gov.sk/nahlasovanie-podozreni-z-nezrovnalosti-pri-cerpani-prostriedkov-eu/>)
- nahlasovanie podozrení z podvodov s dopadom na finančné prostriedky EÚ na OLAF (EK) je možné urobiť prostredníctvom webového sídla https://fns.olaf.europa.eu/main_sk.htm alebo Európskej prokuratúre prostredníctvom webového sídla <https://www.eppo.europa.eu/sk/nahlasenie-trestneho-cinu-europskej-prokurature>.

O podozreniach z podvodu alebo korupcie môže ktokoľvek informovať OLAF. Všeobecné pravidlo pri oznamovaní podozrenia z podvodu alebo korupcie je: „Čím včasnejšie a konkrétnejšie informácie sú, tým lepšie“. Zároveň by sa mali predložiť aj všetky dostupné dokumenty na podloženie informácií. OLAF možno kontaktovať vo všetkých úradných jazykoch prostredníctvom rôznych kanálov. Všeobecné kontaktné údaje (telefónne čísla, poštová adresa, webové formuláre) sú zverejnené na: https://ec.europa.eu/anti-fraud/contacts/general-contacts_sk.

Uvedené kanály oznamovania môžu využiť aj osoby, ktoré nie sú v pracovnoprávnom alebo inom obdobnom pracovnom vzťahu s Úradom vlády SR.

Všetky oznámenia sú vybavované v najprísnejšej tajnosti a v súlade so zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákonom č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) a internými predpismi Úradu vlády SR. Zamestnanci majú povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa a o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli

5 Zodpovednou osobou je útvar Úradu vlády SR, v ktorého pôsobnosti je prevencia korupcie.

6 Čl. 3 smernice vedúceho Úradu vlády SR č. 17/2019 o vybavovaní oznámení o protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR.

7 3 Čl. 9 smernice vedúceho Úradu vlády SR č. 17/2019 o vybavovaní oznámení o protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR.

8) Dohovor o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev vypracovaný na základe článku K. 3 Zmluvy o Európskej únii.

pri preverovaní oznámenia. Odvetné opatrenie alebo odvetná činnosť proti oznamovateľom je zakázaná.⁹

Postupy pri identifikovaní podvodného konania

• V prípade akéhokoľvek podozrenia, že bol v procese implementácie spáchaný trestný čin (napr. subvenčný podvod, poškodzovanie finančných záujmov EÚ, falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky v súlade s Trestným zákonom) podľa § 3 ods. 2 Trestného poriadku, sú zamestnanci ÚV SR povinní túto skutočnosť oznámiť vedúcemu zamestnancovi, ktorý zabezpečí bezodkladné písomné oznámenie tejto skutočnosti orgánom činným v trestnom konaní (napr. Generálna prokuratúra SR, Prezídium policajného zboru – NAKA).

Opatrenia proti podvodom

SO zaviedol primerané opatrenia proti podvodom na základe dôkladného hodnotenia rizík podvodov. Na zisťovanie rizikových operácií používa aj IT nástroje (napríklad systém ARACHNE) a zabezpečuje, že zamestnanci sú informovaní o rizikách podvodov a absolvovali školenie v oblasti boja proti podvodom. SO dôrazne a promptne skúma všetky prípady podozrení z podvodu, aby v prípade potreby zlepšil vnútorný systém riadenia a kontroly. Hodnotenie rizík podvodu sa vykonáva zväčša na ročnej báze a nástroj pokrýva pravdepodobnosť a dopad špecifických a bežne známych rizík podvodu, ktoré sa dotýkajú kľúčových oblastí ako napr. výber žiadateľov, implementácia a kontrola.

Konflikt záujmov

Zamestnanci SO sú povinní konať tak, aby nehrozil, nevznikol a netrval konflikt záujmov.¹⁰

Každý zamestnanec SO predchádza konfliktu záujmov najmä tým, že:¹¹

- sa zdrží osobných záujmov alebo záujmov inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré môžu ovplyvniť výkon pracovných úloh alebo služobných úloh vo verejnom záujme,
- vykoná všetky potrebné úkony na prevenciu konfliktu záujmov a na riešenie možného konfliktu záujmov,
- nezneužíva informácie získané v súvislosti s vykonávaním pracovných úloh a služobných úloh na osobný záujem alebo záujem inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby,
- vyhýba sa nezákonnému zvyhodňovaniu fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorá spolupracuje alebo má záujem spolupracovať s ÚV SR, osobitne s SO,
- neponúka a neposkytuje fyzickej osobe alebo právnickej osobe žiadnu výhodu vyplývajúcu z jeho postavenia v organizačnej štruktúre služobného úradu,
- prekonzultuje situáciu s vedúcim zamestnancom pri pochybnostiach, či sú jeho aktivity mimo výkonu pracovných úloh alebo služobných úloh zlučiteľné s jeho postavením zamestnanca,
- nezneužíva svoje postavenie alebo funkciu v záležitostiach, ktoré nesúvisia s plnením jeho pracovných úloh alebo služobných úloh.

⁹ Čl. 6 ods. 1 smernice vedúceho Úradu vlády SR č. 17/2019 o vybavovaní oznámení o protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR.

¹⁰ §45 zákona č. 121/2021 Z. z. o príspevkoch z fondov Európskej únie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ¹¹ Čl. 14 ods. 1 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR.

Každý zamestnanec SO je povinný oznámiť služobnému úradu bez zbytočného odkladu akýkoľvek skutočný alebo možný konflikt záujmov.¹²

Zamestnanec, ktorý je v konflikte záujmov, nesmie rozhodovať alebo zúčastňovať sa na rozhodovaní vo veci, ktorej sa konflikt záujmov týka, ani mať prístup k informáciám, ktoré sa danej veci týkajú. Nadriadený určí iného zamestnanca, ktorý bude rozhodovať vo veci alebo zúčastňovať sa na rozhodovaní vo veci namiesto zamestnanca, ktorý je v konflikte záujmov.¹³

Ak má zamestnanec pochybnosť o svojom konflikte záujmov, bez zbytočného odkladu to oznámi svojmu nadriadenému. Nadriadený zamestnanec vec posúdi a ak je zamestnanec v konflikte záujmov, zabezpečí, aby sa nepodieľal na plnení služobných úloh alebo pracovných úloh, najmä na konaní a rozhodovaní, a nemal prístup k informáciám, ktoré sa danej veci týkajú.¹⁴

Pri riešení konfliktu záujmov je možné:

- poveriť zamestnanca vykonávaním iných činností, kde nebude v konflikte záujmov,
- vylúčiť zamestnanca z rozhodovania, ak má reálny, potenciálny alebo zdanlivý konflikt záujmov,
- zamedziť, aby nemal zamestnanec prístup k dokumentom a informáciám, ak môže mať reálny, potenciálny alebo zdanlivý osobný záujem.

Konzultácie

V prípade pochybností týkajúcich sa oznamovania protispoločenskej činnosti, diskriminácie, konfliktu záujmov, prijímania darov, korupčného správania a pri pochybnostiach v súvislosti s korupčnými rizikami sú zamestnanci oprávnení požiadať o konzultáciu odbor prevencie korupcie UV SR¹⁵ resp. osobu vykonávajúcu dohľad.¹⁶ V prípade konkrétnej etickej dilemy zamestnanca je možné kontaktovať aj Radu pre štátnu službu na emailovej adrese rss@vlada.gov.sk.

Záver

Podvody sa môžu prejavovať mnohými rôznymi spôsobmi. SO uplatňuje politiku nulovej tolerancie voči podvodom a korupcii a má zavedený spoľahlivý systém kontroly, ktorý je navrhnutý tak, aby sa v najväčšej možnej miere predchádzalo podvodom a aby sa zabezpečilo ich odhalenie a náprava dôsledkov, v prípade, že k nim dôjde.

12 Čl. 14 ods. 2 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR

13 Čl. 14 ods. 3 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR

14 Čl. 14 ods. 4 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR

15 Čl. 25 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR

16 Čl. 3 ods. 2 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR

Relevantné dokumenty

1. Etický kódex štátneho zamestnanca (s komentárom)¹⁷
2. Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR
3. Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 17/2019 o vybavovaní oznámení o protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR
4. Príkaz vedúceho Úradu vlády SR č. 1/2020 o Protikorupčnej politike Úradu vlády SR
5. Zákon č. 121/2021 Z. z o príspevkoch z fondov Európskej únie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
6. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012 v platnom znení
7. Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

¹⁷ Dostupné na: <https://radaprestatnusluzbu.vlada.gov.sk/eticky-kodex-statneho-zamestnanca/>